

PROVET I EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION 28.3.2019 BESKRIVNING AV GODA SVAR

Examensämnetts censorsmöte har godkänt följande beskrivningar av goda svar.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I den evangelisk-lutherska religionsundervisningen gör man sig förtrogen med lutherdomen och andra former av kristendom, övriga religioner samt religion och religionslöshet som fenomen. Man granskar religionerna som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion innefattar nio uppgifter, av vilka examinanden bör besvara fem. Provet omfattar två delar. Del I består av sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del II består av tre uppgifter, som ger 0–30 poäng per uppgift. Av uppgifterna i del I kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del II högst två. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste examinanden besvara tre uppgifter i del I och två uppgifter i del II.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, tabeller och statistik. Innehållet i materialet bör utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. Om en uppgift har material bör man i regel hänvisa till det i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd. I detta fall är det fråga om den rekommenderade maximilängden för svaret. Då sänks inte vitsordet för svaret om teckenmängden underskrids, ifall sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor överskridning av teckenmängden sänker vitsordet på det sätt som för varje uppgift anges i beskrivningarna av goda svar.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av informationen och framställningssätt. I fråga om faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion samt hur sakligt och precist centrala begrepp som berör religioner och livsåskådningar används. I svaren bedöms också hur innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla uppgifter är det viktigt att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fästs också vikt vid

det i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker vitsordet.

I fråga om hanteringen av informationen bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om religioner och livsåskådningar. Uppmärksamhet fästs speciellt vid hur övertygande de framförda synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om religioner och livsåskådningar och kan hantera den utifrån tidigare erhållna fakta och behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur olika synvinklar. Dessutom är fakta klart avskilda från motiverade ställningstaganden och åsikter.

I fråga om framställningssättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Upprepningar och ett otydligt eller oredigt framställningssätt sänker vitsordet.

I fråga om faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av svarens kvalitet är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, ifall inte annat sägs i uppgiften. Ifall uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiekurserna, men utöver dem kan examinandernas svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och svar som visar en utmärkt behärskning av ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan dessa ytterligheter ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av informationen och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användningen av sakenliga begrepp, konsekvensen i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. Nedan ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av informationen och framställningssättet.

De svaga svaren är stilistiskt oklara, ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjar man inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar ger i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräknings.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinandan lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda aspekterna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat dem till varandra. Svaren utgör välunderbyggda helheter stödda av argumentation. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av det digitala studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, gott svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: kunskap om faktainnehållet enligt läroplanen, korrekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret	innehåller väldigt lite eller ingen för ämnesområdet relevant kunskap och väldigt få eller inga för ämnesområdet relevanta begrepp	ett eller flera för ämnesområdet relevanta fakta och begrepp presenteras	innehåller flera för ämnesområdet relevanta fakta, användningen och definitionerna av begrepp är huvudsakligen korrekt; svaret kan innehålla enstaka faktafel (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar berömliga insikter i ämnesområdet; begrepp används sakkunnigt och naturligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar djuplodande förståelse av ämnesområdet och förmåga att koppla kunskapen till vidare sammanhang
Hantering och presentation av kunskap: examinandens förmåga att presentera, analysera, utvärdera och tillämpa kunskap; presentationen bedöms med tanke på svarets följdriktighet, enhetlighet och stilistiska smidighet	stilistiskt osammanhängande och ostrukturerat; motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften; materialet har inte utnyttjats och de framlagda ståndpunkterna har inte motiverats adekvat	ostrukturerat och stilistiskt osammanhängande; kan innehålla upprepningar, överdrifter, icke trovärdiga motiveringar och vara katalogartat	motsvarar huvudsakligen uppgiften; flera för ämnesområdet relevanta fakta och synpunkter presenteras; materialet har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på tillämpning och utveckling av kunskap; det finns en strävan efter en följdriktig struktur och motiveringar; kan ställvis vara ostrukturerat och katalogartat, motiveringarna kan vara rätt ytliga	flera för uppgiften relevanta fakta och synpunkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet; svaret motsvarar uppgiften och är värdat till sitt språk; de framlagda motiveringarna är tydliga och mångsidiga; kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt	de olika materialen för uppgiften har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och har ställts i relation till varandra; motiveringarna är övertygande och väl argumenterade; kan innehålla sinnrika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar

Del I

1. Påståenden om religioner (20 p.)

Religionernas och livsåskådningarnas läror

- 1.1. fel
- 1.2. rätt
- 1.3. fel
- 1.4. rätt
- 1.5. rätt

Religioner som uppstått i Mellanöstern

- 1.6. fel
- 1.7. fel
- 1.8. rätt
- 1.9. rätt
- 1.10. rätt

Religioner som uppstått i Indien

- 1.11. rätt
- 1.12. fel
- 1.13. rätt
- 1.14. rätt
- 1.15. rätt

Religionerna i Finland

- 1.16. fel
- 1.17. fel
- 1.18. fel
- 1.19. fel
- 1.20. rätt

2. Bröllopsceremonier i olika religioner (20 p.)

Uppgiften består av fyra delar som bedöms separat. Varje del ger max. 5 poäng. Varje del ger 2 poäng för korrekt religion och 1 poäng för varje typiskt drag. För att nå fem poäng krävs alltså korrekt religion och minst tre typiska drag. Det som nämns av examinandena kan antingen synas i bilderna eller anknyta till bröllopsceremonin i respektive religion på ett

allmänt plan. Uppenbara fel minskar poängtalet. Ett svar som överskrider den givna längden med mer än 100 tecken minskar poängtalet med 2 poäng.

2.1. (5 p.)

Bilden anknyter till judendomen. Brudparet står under en bröllopsbaldakin (huppa, chupa) som symboliserar deras kommande hem. Bröllopsbaldakinen vetter mot Jerusalem. Ceremonin utförs av en person befullmäktigad av församlingen, vanligtvis rabbinen. I bilden har han en böneduk på sina axlar. I det här fallet firas bröllopet under bar himmel (det kan också firas hemma eller i en synagoga). Männan har en kippa på huvudet. Bruden har en lång vit klänning och slöja. Examinanden kan också konstatera att ett judiskt äktenskap kan ingås endast mellan två judar. Bröllopsceremonin inkluderar uppläsning av ett äktenskapsavtal enligt vilket mannen och kvinnan läser upp sina respektive löften till varandra. Mannen lovar sin hustru till exempel mat, kläder och äktenskapligt umgänge, kvinnan å sin sida lovar bland annat att ombesörja hemgiften. Examinanden kan också nämna seden enligt vilken brudgummen ska trampa sönder ett vinglas. Handlingen symboliserar förstörelsen av templet i Jerusalem och erinrar om judarnas historia och samhörighet.

2.2. (5 p.)

Bilden anknyter till hinduismen. Framför brudparet syns den heliga elden till vilken hör de sju stegens ceremoni (saptapadi) enligt vilken brudparet vandrar sju gånger kring elden. Brudparet är klädda i påkostade och smyckade kläder. Det satsas i allmänhet mycket på bröllopet, och vigseln ses som en av de viktigaste händelserna i livet. Examinanden kan också nämna att de flesta indiska bröllop är arrangerade och överenskomna mellan släkterna. Eftersom brudens familj traditionellt är den som betalar bröllopfesten och hemgiften är de en stor utgiftspost för föräldrar till döttrar. De hinduiska bröllopssederna varierar på olika håll i Indien och i världen. Men de inbegriper ofta läsning av heliga texter och utbyte av ringar.

2.3. (5 p.)

Bilden anknyter till kristendomen och illustrerar en luthersk bröllopsceremoni i Sverige. För att examinanden ska få fulla poäng måste det framgå att ceremonin i bilden antingen identifieras som ett lutherskt eller, mera allmänt, ett protestantiskt bröllop (inte ett ortodoxt eller katolskt). Att det är ett lutherskt eller protestantiskt bröllop framgår exempelvis av att prästen som förrättar vigseln är en kvinna och att brudparet är av samma kön (bilden är från Sverige där man vigte samkönade par i den lutherska kyrkan sedan år 2009). I det här fallet sker vigseln i kyrkan (vigseln kan också förrättas på andra ställen). Det som syftar på lutherdomen i kyrkorummet är bland annat orgeln och den avskalade arkitekturen. Prästen är klädd i en vit alba och en stola med grundfärgen grönt. Brudparet har knäböjt för att be, på det vänstra ringfingret syns en ring och framför brudparet psalmböcker. Till vigselceremonin hör vanligtvis också musik, bön, prästens tal, äktenskapslöften och vigselringar.

2.4. (5 p.)

Bilden anknyter till shintoismen. Bilden visar en bröllopsceremoni i en shintoistisk helgedom. Brudparet är klädda i traditionella japanska dräkter, och bruden har en vit bröllopskimono. Vigseln förrättas av en shintopräst. Bilden visar hur han förrättar ett rituellt renande av bruden och brudgummen. Till prästens uppgifter hör också att be kami välsigna och skydda brudparet. En del av den shintoistiska bröllopsceremonin är riten att bruden och brudgummen dricker risvin, brudgummen läser upp ett löfte, att offra till kami och att utbyta ringar. Också rituell musik och dans ingår. I Japan firas bröllop ofta enligt shintoistiska ceremonier medan begravningar oftast följer buddhistiska riter.

3. Att tillämpa den gyllene regeln på djur (20 p.)

Svaret bedöms enligt hur övertygande och mångsidigt examinandens kan motivera den gyllene regelns tillämpning eller icke-tillämpning på människans förhållande till djuren.

Examinanden kan till exempel diskutera någon av följande synpunkter:

- Bibeln ger inte något direkt exempel på gyllene regelns tillämpning på djur.
- Enligt Bibeln är det människans uppgift att skydda naturen (förvaltaretik).
- Djuren är enligt kristendomen en del av Guds skapelse och värdefulla i sig.
- En annan sak som har hört till kristendomen är tanken att människan är skapelsens krona och berättigad att utnyttja djuren.
- Reciprocitetsprincipen som ingår i den gyllene regeln kommer i olika former till uttryck i många religioner.
- I en del religioner har vissa djur en särställning, exempelvis som heliga djur.
- Människans uppfattning om djuren (deras tankar, behov, olika djurarter) påverkar hur vi bedömer att gyllene regeln ska tillämpas på djur.
- Bedömningen påverkas också av frågan om djuren ses som moraliska varelser och om de kan sätta in sig i en annans situation.
- Vilka är följderna om gyllene regeln tillämpas på djur?
- Vad innebär den ömsesidighet som ingår i gyllene regeln om regeln tillämpas på människans förhållande till djur?

I ett gott svar (10 p.) förklarar examinandens vad gyllene regeln är och tar ställning till en tillämpning av den på djur genom att redogöra för minst två väsentliga synpunkter.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinandens insiktsfullt flera av synpunkterna ovan eller andra relevanta exempel och redogör för sin egen uppfattning med motiveringar. Meriterande är om examinandens kan anknyta till biologiska (t.ex. djurens instinkter och drifter), psykologiska (t.ex. förmågan till reciprocitet) och filosofiska (t.ex. djur som icke-

moraliska aktörer) synpunkter och koppla diskussionen till köttätande, pälsdjursuppfödning, djurförsök och annat utnyttjande av djur.

4. Heliga platser och deras betydelse (20 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

4.1. (5 p.)

Platserna i videoklippen är Västra muren och Klippmoskén som båda ligger på Tempelberget i Jerusalem. Västra muren, som också kallas Klagomuren, är en helig plats för judarna. Klippmoskén är en av islams heliga platser.

Examinanden får en poäng för vardera om hen namnger Västra muren och Klippmoskén. Om examinanden knyter Västra muren till judendomen får hen en poäng, och en poäng om hen knyter Klippmoskén till islam. Om examinanden nämner Tempelberget, Haram al-Sharif, Jerusalem, Israel eller Palestina får hen en poäng.

4.2 (15 p.)

Svaret bedöms enligt hur examinanden strukturerar Tempelbergets och Klippmoskéns historiska, religiösa och politiska betydelse och hur mångsidigt hen presenterar dem. Exempel på synpunkter är följande:

- Västra muren omgav tidigare det andra templet i Jerusalem som romarna förstörde år 70. Klagomuren kallas den för att judarna sörjer förstörelsen av templet vid sina besök vid muren.
- Det andra templet i Jerusalem var centrum för judarnas religiösa liv. Enligt Bibeln var det den enda tillåtna platsen där man fick offra till Gud.
- Judarna vallfärdar till Västra muren och ber vid den. Det finns separata områden för kvinnor och män vid muren.
- Klippmoskén är en åttkantig helgedom som byggdes av muslimerna i slutet av 600-talet.
- I mitten av Klippmoskén finns en klippa som hålls helig av både muslimer och judar. Muslimerna tror att det var därifrån Muhammed uppsteg till himlen i samband med en nattlig ritt på en flygande häst (enligt vissa tolkningar gjorde Muhammed sin himmelfärd från den plats där al-Aqsa-moskén står i dag). Enligt judarna var det vid Klippmoskén Abraham förberedde sig för att offra sin son Isak. Dessutom tror judarna att Jerusalems tempels allra heligaste låg där klippan ligger.
- I takt med sionismens uppkomst och Israels självständighet har kontrollen över Tempelberget fått stor betydelse i konflikten mellan palestinierna och israelerna. Israel ockuperade Tempelberget i sexdagarskriget 1967. Det internationella samfundet anser att de annekteringar som gjordes i det här kriget är olagliga. Tempelberget kontrolleras ändå av en islamsk stiftelse.

- På grund av de oroligheter som tidvis förekommer i området har man ibland begränsat tillträdet till de heliga platserna för representanter för olika religionssamfund.
- Vissa mindre judiska grupperingar jobbar för att främja byggandet av ett tredje tempel i Jerusalem på Tempelberget.

I ett gott svar (7 p.) redogör examinanden för minst tre väsentliga faktorer som ansluter till Tempelbergets historiska, religiösa och politiska betydelse.

I ett berömligt svar (12 p.) redogör examinanden på ett mångsidigt sätt för Västra murens och Klippmoskéns historiska, religiösa och politiska betydelse med hjälp av minst fem väsentliga synpunkter. Ett berömligt svar beaktar på något sätt alla de tre dimensioner som nämns i uppgiften, även om en del av synpunkterna på goda grunder kan kopplas till fler än en dimension.

5. Vattnet och de religiösa ritualerna (20 p.)

Svaret bedöms enligt hur mångsidigt examinanden jämför användningen av vatten och vattnets betydelse i två världsreligioner.

Till världsreligionerna räknas vanligtvis kristendomen, islam, judendomen, hinduismen, buddhismen, taoismen, konfucianismen och shintoismen. Examinanden kan också redogöra för ett exempel ur någon annan religion. Men om examinanden gör det ska hen visa att hen vet att religionen i fråga inte räknas som en världsreligion men att man i vissa situationer kan göra det (utifrån medlemsantal och utbredning kan till exempel sikhismen och voodoo räknas som världsreligioner).

Vattnet hör ihop med ritualer främst inom kristendomen, islam, judendomen, hinduismen och shintoismen, men examinanden kan även redogöra för vattnets betydelse i andra religioner. Meriterande är om examinanden beaktar att användningen av vatten kan vara olika inom olika riktningar av en och samma religion.

Svaret kan till exempel beakta följande synpunkter:

- Inom kristendomen är vattnet en väsentlig del av dopet, som i de flesta kyrkosamfund är ett sakrament. Beroende på vilken riktning man representerar förrättas dopet antingen genom att ösa vatten över en persons huvud eller genom att sänka ner en person i vatten i kyrkan eller ute i naturen. I den ortodoxa kyrkan används vatten även vid nattvarden genom att man tillsätter varmt vatten i vinet: vinet och vattnet symboliserar det blod och vatten som rann ur Jesus sida på korset. Vatten som välsignats av prästen kallas vigvatten eller helgat vatten och används på många olika sätt inom olika kyrkosamfund. I den katolska kyrkan, till exempel, finns en vigvattenskål där kyrkbesökaren kan väta fingrarna och göra korstecknet. I den

katolska och anglikanska gudstjänsten stänker man helgat vatten på församlingsmedlemmarna. I den ortodoxa kyrkan förrättas den så kallade stora välsignelsen av vattnet på minnesdagen för Kristi dop, medan den lilla välsignelsen av vattnet kan förrättas flera gånger om året och i olika situationer, till exempel vid välsignelser av hemmet.

- Inom islam hör vattnet till den rituella renheten. En muslim ska rengöra sig före den rituella bönen genom att tvätta fötterna, händerna och ansiktet. Håret torkas vanligtvis med våta händer. Det finns en plats i anslutning till moskéerna där man kan tvätta sig.
- Inom judendomen hör vattnet till den rituella renheten. Hit hör i synnerhet reningsbadet i mikve-bassängen. Enligt den judiska traditionen ska en gift kvinna uppsöka mikven efter menstruationen. Efter det rituella reningsbadet kan den äkta mannen och hustrun fortsätta ett normalt äktenskapligt liv. Man kan även uppsöka mikve i andra sammanhang, bruden och brudgummen kan till exempel rena sig genom mikve före bröllopet.
- Inom hinduismen kopplas vattnets rituella betydelse i synnerhet till bad i de heliga floderna. Hinduismens heligaste flod är Ganges. Ett bad i Ganges i den heliga staden Varanasi anses befria människan från dålig karma (ibland används också termen synd i det här sammanhanget). De heliga floderna kopplas inom hinduismen i allmänhet till femininitet och feminina gudinnor. Heliga platser inom hinduismen är också vissa områden vid havet och särskilda sjöar.
- Inom shintoismen hör vattnet särskilt till den rituella renheten. Före ett besök i en shintoistisk helgedom ska man rengöra sig genom att skölja munnen och händerna. Det finns en vattenbassäng eller motsvarande rengöringsplats i samband med helgedomen för det här ändamålet. I Japan syns påverkan från shintoismen genom att vissa buddhistiska tempel har motsvarande rengöringsplatser. Inom shintoismen finns också naturliga vattendrag som är heliga.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinanden för användningen av vatten och vattnets betydelse i två världsreligioner och nämner minst ett centralt element i båda religionerna. Svaret omfattar också en inledande jämförelse av vattnets betydelse i båda exemplen.

I ett berömligt svar (16 p.) är redogörelsen mer djupgående och examinanden jämför exempel från olika religioner med varandra. Meriterande är också om examinanden redogör för religionerna med hjälp av flera exempel som anknyter till användningen av vatten eller något exempel diskuteras genom att jämföra olika riktningar. Om examinanden redogör för en religion särskilt insiktsfullt behöver examinanden inte redogöra så noggrant för den andra religionen. En redogörelse för fler än två religioner ger inte mera poäng.

6. Den lutherska biljettreformen (20 p.)

I svaret bedöms hur väl examinanden känner igen drag från den lutherska reformationen i materialet och hur mångsidigt och trovärdigt hen kan bedöma deras betydelse för det finländska samhället.

I ett gott svar (10 p.) har examinanden förstått begreppet luthersk reformation korrekt. Utifrån kolumnen redogör examinanden för minst tre drag i den lutherska reformationen, till exempel att läsfärdighet uppmuntras och folkundervisning främjas, att de kristna har del i det allmänna prästadömet, att den rätta läran definieras bokstavligt, att individens ansvar betonas och stöds och att nåden har en central plats i den lutherska trostolkningen. Examinanden analyserar på ett trovärdigt sätt minst ett drag och dess betydelse för det finländska samhället.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden grundligt och på ett mångsidigt sätt för den betydelse tre av dragen ovan har haft och diskuterar till exempel skriftspråkets uppkomst, uppskattningen av utbildning, laglydighet och jämställdhet i det finländska samhället. Examinanden kan ta upp den lutherska reformationens betydelse dels under olika skeden av Finlands historia, dels i dagens Finland. Meriterande är om examinanden ser att kolumnen skrevs under 500-årsjubileet av reformationen. Särskilt meriterande är om examinanden kritiskt analyserar de likheter som presenteras i kolumnen mellan den lutherska reformationen och biljettreformen.

Del II

7. Religionen i reklam och serier (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

7.1. (10 p.)

I svaret bedöms examinandens förmåga att koppla bilderna och kontexten till historierna i Bibeln på ett meningsfullt sätt. Bedömningen tar också fast på hur mångsidigt och övertygande hen motiverar sitt val.

Analysen av bilderna 7.A och 7.B bedöms separat så att vardera ger max. 5 poäng.

Om examinanden kopplar bilden och kontexten till en historia i Bibeln på ett meningsfullt sätt får hen 2 poäng och för motiveringarna max. 3 poäng. I fråga om bild 7.A är det tillräckligt för två poäng att koppla bilden till Gamla testamentet eller till 1:a Mosebok samt till berättelsen om syndafallet och/eller skapelseberättelsen. I fråga om bild 7.B är det

tillräckligt för två poäng att koppla bilden till Nya testamentet eller Johannes evangelium samt till Jesus mirakel vid bröllopet (i Kanaan).

Bild 7.A föreställer en reklam från Asics, ett företag som tillverkar bland annat sportskor, och syftar på syndafallsberättelsen och den andra skapelseberättelsen som föregår den (1 Mos. 2:4–3:24). Det här illustreras av mannens och kvinnans nakna kroppar och den vackra naturen, paradiset. I trädet slingrar sig en orm som lockar människorna att synda. Kvinnan, som åt frukten av den goda och den onda kunskapens träd, sträcker ut sin hand mot "frukten" i trädet. De tatuerade namnen på armarna är namnen på den första kvinnan och mannen. Reklamtexten "Vad vore vänster utan höger?" syftar på att mannen och kvinnan skapades som varandras par.

Bild 7.B är en serie av Pertti Jarla. Det första under Jesus gjorde, enligt Johannes evangelium, var att förvandla vatten till vin på bröllopet i Kanaan (Joh. 2:1–12). I Pertti Jarlas serie beställer lärjungarna tretton stop vatten, ett till var och en av lärjungarna och ett till Jesus. Jesus, vars huvud omges av en gloria, förvandlar vattnet till vin.

7.2. (20 p.)

Svaret bedöms enligt hur mångsidigt, djupgående och insiktsfullt examinanden analyserar de utmaningar som religiösa teman i reklam och serier skapar. Examinanden kan utnyttja de bilder som ingår i uppgiftens material, men det är inte nödvändigt ens för att få de högsta poängen.

Väsentliga synpunkter i svaret är:

- Vad kan anses vara religiösa teman: till exempel personer med anknytning till religionen, händelser, symboler eller etiska frågor som man tagit ställning till inom religiösa kretsar.
- Ur vems synvinkel kan man analysera utmaningarna: till exempel ur de religiösa samfundens och deras medlemmars synvinkel, ur konsumenternas och annonsörernas synvinkel.
- De utmaningar som reklamen och serierna skapar skiljer sig från varandra: reklamen ska främja försäljningen av en viss produkt medan syftet med serierna är att roa och väcka till insikt och diskussion.
- Religiösa teman i reklam och serier har lett till konflikter och uppståndelse: till exempel reaktionerna på karikatyrerna på den islamska profeten Muhammed.

Följande utmaningar kan till exempel nämnas:

- att utnyttja religionen för kommersiella ändamål och reaktionerna på det
- positiva eller negativa reaktioner på hur reklamen tas emot, beroende på konsumenternas egen övertygelse
- att begränsa reklamen till bara en specifik målgrupp
- risken att någon tar illa upp och upplever att man sårar heliga värden

- användningen av religiösa teman i reklam och serier kan förstärka stereotyper förknippade med religion eller religiositet
- en utmaning som gäller den kulturella och religiösa läsfärdigheten, dvs. om budskapet förstås på rätt sätt.

I ett gott svar (10 p.) analyserar examinanden ingående minst två väsentliga utmaningar eller flera utmaningar ytligare. Svaret innehåller iakttagelser som beaktar både reklam och serier, och konkreta exempel på hurdana religiösa teman man kan utnyttja i reklam och serier.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden ur minst två olika synvinklar för de utmaningar som religiösa teman skapar, och analyserar flera utmaningar genom att ge konkreta exempel. I svaret fäster examinanden uppmärksamhet vid skillnaderna mellan reklam och serier. Meriterande är om examinanden redogör för något fall där man använt sig av religiösa teman i reklam eller serier och på ett insiktsfullt sätt knyter redogörelsen till uppgiften.

8. Medlemskap i den lutherska kyrkan på olika håll i Finland (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

8.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur exakt och mångsidigt examinanden utifrån nyhetsgrafiken redogör för medlemskapet i evangelisk-lutherska kyrkan på olika håll i Finland.

I ett gott svar (5 p.) ger examinanden en korrekt beskrivning av den regionala skilljelinjen i grafiken mellan de stora städerna och bibelbältet (nämnt i nyhetsrubriken) som gäller medlemskapet i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Examinanden ska ge minst två exempel på de regionala skillnaderna i medlemskapet.

I ett berömligt svar (8 p.) ger examinanden flera exempel på regionala skillnader. Av svaret framgår att grafiken uttryckligen gäller medlemskap i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, inte medlemskap i alla kristna kyrkor eller religiösa samfund.

8.2. (20 p.)

Bedömningen tar fasta på hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden analyserar orsakerna till de regionala skillnaderna i medlemskap i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinanden för minst två skäl till de regionala skillnaderna, exempelvis den allmänna sekulariseringen, att religionen blivit en privat angelägenhet, flykten från kyrkan och orsakerna till den i synnerhet i städerna, den minskade institutionaliserade religionsutövningen, nyandligheten, så kallad snabbköpsreligiositet,

inflyttningen av personer som tillhör ett annat religionssamfund i synnerhet till huvudstadsregionen, att den ortodoxa kyrkan och dess medlemmar koncentrerats till östra Finland och att de traditionella väckelserörelserna har sitt fäste i det så kallade bibelbältet.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden för flera skäl till de regionala skillnaderna och gör en grundlig analys av dem. Hen kan också diskutera om nyhetsrubriken stämmer. Meriterande är om examinanden lyfter fram de tio kommuner i grafiken där den evangelisk-lutherska kyrkans medlemsprocent antingen har minskat eller ökat mest och redogör för orsakerna till den utvecklingen. Likaså meriterande är om examinanden diskuterar den historiska utveckling som lett till de regionala skillnaderna och om hen redogör för de förändringar som skett efter att materialet publicerades.

9. En vision om framtidens religion (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

9.1. (10 p.)

Bedömningen tar fasta på hur mångsidigt examinanden har svarat och hur trovärdiga motiveringarna är. Examinanden utnyttjar förutom materialet sin kunskap om religiositeten i Norden och det nordiska samhället. Följande synpunkter kan tas upp:

- postmaterialismen
- jämställdhet
- individualismen
- sekulariseringen
- nyandligheten
- ett samhälle präglat av många olika värderingar och trosriktningar
- globaliseringen
- regionala skillnader
- den samhälleliga stabiliteten och eventuella rubbningar av den.

I ett gott svar (5 p.) diskuterar examinanden påståendet att tiden är gynnsam för en ny religion i Norden antingen genom att utvärdera en utvecklingsprocess på djupet eller genom en mer ytlig genomgång av två utvecklingsprocesser.

I ett berömligt svar (8 p.) diskuterar examinanden påståendet på ett trovärdigt sätt och beaktar samtidigt flera av synpunkterna ovan eller kommer med andra motiverade synpunkter. Meriterande är om examinanden tillämpar sitt kunnande om religiositeten i Norden och det nordiska samhället på ett ingående sätt eller gör en motiverad bedömning av framtiden för religiositeten i Norden och det nordiska samhället. Likaså meriterande är om examinanden kritiskt analyserar åsikterna i kolumnen.

9.2. (20 p.)

Bedömningen tar fasta på hur mångsidigt examinanden jämför visionen i kolumnen om en framtida religion med kristendomen. Följande synpunkter kan tas upp:

- gudomen och tron på det övernaturliga
- de heliga skrifterna
- läran och dess centrala plats
- ritualerna
- antropocentrismen
- jämställdhet
- materialismen
- respekten för institutionerna
- livets mening.

I ett gott svar (10 p.) jämför examinanden kristendomen och visionen med varandra genom att beakta tre av synpunkterna ovan eller genom att diskutera andra insiktsfulla synpunkter.

I ett berömligt svar (16 p.) jämför examinanden på ett mångsidigt sätt kristendomen och visionen med varandra genom att beakta minst fem väsentliga synpunkter. Examinanden redogör för kristendomens många olika sidor och var fokus ligger för den nordiska kristenheten.